

УДК 159,942

Тетяна Ігорівна Чиркова,
кандидат психологічних наук,
директор з персоналу
ТОВ «Фуд Пак Сервіс» і
ТОВ «АМПРІ Україна»,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0003-3742-3608
tachyrkova@gmail.com

ПРОБЛЕМА ЕМОЦІЙНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СУЧАСНИХ ЖІНОК ВІД ЧАТУВАННЯ ІЗ ІНОЗЕМНИМИ ПАРТНЕРАМИ У СТОСУНКАХ

У статті проведено аналіз сучасної проблеми, яка набула особливого поширення у час віртуального спілкування онлайн, а саме – в період самоізоляційних заходів. Дано перелік основних причин такого загострення. Проведено ретельний огляд основних джерел комунікації. А саме – додатків із знайомств. Детально проведено діагностичний етап. Визначено специфіку даного виду залежності. Надані основні властивості особистості, яка схильна до емоційно залежності даного характеру. Запропоновано профілактичні заходи роботи з такими клієнтками. Виведені основні властивості кожного періоду залежності та запропонована їх систематизація.

Ключові слова: емоційна залежність, жіноча залежність, міжособистісна комунікація, гендерні стосунки, віртуальна комунікація, чатування, віртуальні ігри, гендерна консультація, безпека сімейного консультування, крос-культурний, гендерний дисбаланс, емоційна криза.

Tetyana Chirkova,
PhD of Psychological,
director of personnel of LLC
"Food Pak Service" and
"AMPRI Ukraine" LLC,
Kyiv, Ukraine,
ORCID: 0000-0003-3742-3608
tachyrkova@gmail.com

THE PROBLEM OF EMOTIONAL DEPENDENCE OF MODERN WOMEN ON CHATTING WITH FOREIGN PARTNERS IN RELATIONSHIPS

The article analyzes the modern problem, which has become especially widespread in virtual communication online, namely in the period of self-isolation measures. The list of the main causes of such exacerbation is given. A thorough inspection of the main sources of communication was carried out. Namely - dating applications. The diagnostic stage was carried out in detail. The specificity of this type of dependence is determined. The basic properties of personality are provided, which is prone to the emotional dependence of this nature. Preventive measures to work with such clients are offered. The basic properties of each dependence period and their systematization are proposed. It is written what exactly is the consulting of such women, its basic principles. The basic rules and positions of the formation of anti-dependent behavior, first of all, from the standpoint of a woman's psychological safety, special attention were given to the stages of exit from dependence, control and verification, clarification of the problem, performing further tasks of prevention in order to secure the result that was achieved in the process of psychological assistance. Attempts have been made to increase interest in experimentation in the development of women's emotional dependence on a certain type of communication, which in recent years in the scientific space has become increasingly relevant. The attempt is actively to create a preventive system of directly counseling aimed at improving the quality of counseling and assistance to women, especially in family relationships, first and foremost. Work was carried out on the systematization of theoretical knowledge and practical experimental achievements, which were gradually systematized

in the aggregate and found practical application, which led to improvement and new level of family and cross-cultural counseling. Further research has been proven, which will help the psychologist-consultant to work for prejudices and help maintain family relationships in pairs even in the most difficult cases. The need to analyze the achievements and developments from different scientific points of view was revealed, and to display a clear list of actions to consider the processes and stages of conducting directly counseling. In this case, there will be an improvement in the quality of consulting women in a state of emotional dependence, as well as an increase in the level of counseling in cases of dependencies as a whole.

Keywords: *emotional dependence, female dependence, interpersonal communication, gender relationships, virtual communication, chatting, virtual games, gender consultation, family consultation, cross-cultural, gender imbalance, emotional crisis.*

У дослідженнях крос-культурних пар, стосунків та проблематики, що притаманна у даному випадку було виділено, окрім основних висновків вивчення міжнаціональних відносин, проблему, що лежала не у сфері сімейних стосунків, а скоріше – стала дотичною або паралельною проблемою. В результаті глибокого дослідження емоційної складової конфліктів у шлюбних стосунках, було виявлено, що віртуальна комунікація із іноземним партнером для жінки може стати причиною появи нових специфічних проблем у її психічній поведінці, самовираженні або навіть спричинити розлади. Саме так, було експериментально досліджено, що клінічна картина проявів емоційної поведінки жінок при певному виді спілкування з партнерами із різних країн, але із певною емоційно-комунікаційною специфікою, має повну або, принаймні, часткову схожість проявів, що дозволяє викласти гіпотезу про утворення психологічної залежності нового виду. Наші спроби виявити, яка сама, за характером схожості психічна залежність може стати у порівнянні, призвели до того, що віртуальна комунікація гендерного спрямування поступово викликає характерний вид залежності у подібності до залежності від гральних автоматів, тоталізатору, комп'ютерних ігор тощо. Це виявило також нові статистичні дані та призвело до певних висновків патопсихологічної, соціально-психологічної проблематики. В результаті, було доведено існування нової психологічної проблеми із емоційною залежністю, наслідки якої можуть мати вплив, як на розповсюдження та розвиток нових форм психологічної залежності, так і створити соціально-психологічну загрозу, як для сімейних стосунків жінки, так і до глибоких, незворотніх процесів психологічної патології, розвитку психічної хвороби, руйнування шлюбних відносин, що потребує звернення особливої уваги та, як мінімум, профілактичної роботи з боку практичних психологів, соціальних працівників, коучів та інших спеціалістів, що співпрацюють із сім'ями та консультують пари у шлюбі або спеціалізуються на роботі із жінками та жіночими залежностями. Існують багато досліджень, що доводять складність роботи та виправлення різних видів залежностей саме у жінок, тому є дуже важливим звернути увагу на загальний соціальний розвиток гендерної культури, виховання та наслідків у вигляді загострення емоційних кризових станів у різних жінок, які звертаються по допомогу, або тих, хто не усвідомлює, що має проблему, яка розвивається та вже потребує допомоги.

Характерною особливістю соціально-психологічних експериментів завжди була лонгітюдність статистичних вимірів та актуальністю проблем суспільства, пов'язаних із викликами сучасності. У дослідженнях соціальної психології кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. широко використовували та спиралися на методи віртуального, соціально-мережевого інформаційного пошуку та збору матеріалів, групи досліджуваних та експериментальної бази.

Досліджувати крос-культурні гендерні відносини та їх соціально-психологічні особливості було предметом психоантропології й антропології впродовж ХХ-го сторіччя, після того було перейдено до практичного розрізу етно-психологічного консультування в сучасних європейських суспільствах світу.

Серед сучасних дослідників даного напрямку можна виділити С. Паттерсона (Patterson C. H.), А. Леунга (S.A. Leung). Дослідження у своїх роботах про крос-культурні соціальні особливості описували також О.Ф. Бондаренко, Т.І. Чиркова, Дж. Катс, П. Педерсен, Е. Сампсон. Представлені також дослідники А. Айви (A. Ivey), Е. Сампсона (Edward Sampson та Р. Ардила (R. Ardila).

Сучасний дослідник О. Ф. Бондаренко називає науковий підхід до консультування у контексті культурології «культурно-доречним», П. Педерсен – «культурно-центрованим» (culturally centered), Д. Синха – «коренево культурним» (culturally rooted), А. Паранджпе – «соціально-релевантним» (social-relevant), П. Хейс – «культурно-сензитивним» (culturally sensitive), У. Кім та К. Хванг – «культурно-прийнятним» (culturally appropriate).

У контексті питання задоволеності шлюбом, узгодженості ролевих очікувань у стосунках й адаптивної взаємодії у парі вивчали О.О. Бодальов, В.Н. Дружинін, О.О. Обозов, Г.С. Кочарян, О.С. Кочарян, В.А. Семиченко, В.В. Столін та інші. Дослідження механізмів порушення гендерної взаємодії в сім'ї з метою розробки методів профілактики сімейних конфліктів з урахуванням ролевих очікувань займалися вчені Н.М. Ануфрієва, О.Ф. Бондаренко, П.П. Горностай, Л.В. Долинська, С.Д. Максименко, В.Б. Ольшанський, Т.М. Титаренко та ін. У зарубіжній психології серед тих, хто розробляв теоретико-методологічні засади крос-культурного сімейного консультування, слід назвати Н. Пезешкіана, К. Роджерса, В. Сатира, Р. Шварца та ін.

Дослідження механізмів порушення гендерної взаємодії у парі з метою розробки методів профілактики сімейних конфліктів з урахуванням ролевих очікувань як одного з найважливішого емоційно-регулюючого компонента сімейних стосунків проводили у власних наукових працях Н.М. Ануфрієва, О.Ф. Бондаренко, П.П. Горностай, Л.В. Долинська, С.Д. Максименко, В.Б. Ольшанський Т.М. Титаренко та інші.

Питання міжкультурного спілкування, етнічної самосвідомості й ідентифікації досліджували Ю.В. Арутюнян, С.І. Брук, А.І. Донцов, Г.У. Солдатова, Г.В. Старовойтова, І.Д. Ладанов, К. Леві-Строс, М. Мід, Ю.П. Платонов, J.Berry, M.Bond, G. Hofstede, D.Matsumoto, W. G.Stephan, C.W.Stephan, H.C. Triandis та ін.

Мета статті полягає в практичному, статистично обґрунтованому аналізі нової для міжособистісних стосунків та психічного здоров'я жінок соціальної проблеми, яка може обумовити підвищення рівня залежності та кількості залежних. Навести конкретні цифри експериментального дослідження, через які звернути увагу на масштабність соціальної проблеми віртуальних комунікацій, що існують актуально у міжнародному суспільстві.

Проблема міжособистісної комунікації завжди була актуальною у міжгендерних дослідженнях, та їй приділялося багато уваги, також, останнім часом сучасні дослідники обирають напрямок вимірювання ефективності та створюють експериментальне поле на тлі розвитку на розповсюдження додатків для комунікації в онлайн-просторі. Деякі вчені навіть розробляли спроби досліджувати якість та порівняльні характеристики веб-додатків, як засобів комунікації, але, треба зауважити, що досі не проводилися комплексні дослідження у такій проблемі, яка виявилася побічною або навіть дотичною у сім'ях крос-культурних стосунках, які ми досліджували у кандидатській дисертації «Психологічні особливості міжетнічних подружніх пар».

Ця проблема буда винайдена шляхом вивчення гендерних міжособистісних конфліктів у родинях з одного боку, а з іншого – на неї вказували комунікативні поведінкові розлади у жінок, які вступали у міжетнічні парні стосунки з метою створити сім'ю, але отримували в результаті лише фрустрацію, нервові розлади та потребували допомоги психотерапевта, у деяких випадках навіть невідкладену.

Дана проблема була також виявлена у сталих, стабільних родинях, де жінка і чоловік проживали разом вже більше 10 або 15 років, які мали дітей і жінка зверталася по

допомогу до психолога, щоб вирішити питання приватних стосунків, але не з чоловіком, а з іншим партнером, який належав до інших етносів. Або ж проблему виявляв чоловік, який звертався до психолога за допомогою, щоб зрозуміти, які саме девіації поведінки відбуваються останнім часом із його дружиною.

Також проблему могло констатувати психологові подружжя, яке зверталось по допомогу, оскільки саме комунікація з іншим партнером з іншої країни, навіть віртуального характеру, спричинило гостру кризу у стосунках, та подружжя намагається скористатися можливістю не руйнувати шлюб, а розібратися у проблемі.

Після комплексного, лонгітюдного дослідження, в якому використовувалося різні види зворотнього зв'язку біля сотні респонденток та в якому були використані методи опитування, спостереження, аналізу продуктів діяльності, було виявлено наступні особливості:

- До майже 95% іноземних партнерів, які мали віртуальну комунікацію із респондентами, що в результаті виявилася фруструючою для них, були громадянами таких країн як: Італія, Туреччина, Іспанія, країни арабського світу. Тобто – південні країни, з певним колоритом та акцентом на підвищеній гендерній активності та особливих навичок міжособистісної комунікації.
- Усі жінки, які констатували, або самі, або вже за допомогою спеціаліста-психолога, власну емоційну залежність, мали вроджену схильність до залежностей (алкоголь, тютюн, наркотики, харчова та ігрова залежність) за причини фізіологічних особливостей збудимих нервових тканин.

У випадках, коли такої схильності від власних фізіологічних властивостей не спостерігалось, емоційна залежність виникала, як наслідок зростання у дисфункційній родині, де жінці не вистачало або емоціонального контакту з батьками (одним з них чи усіх), або цей контакт був травмуючим. Тобто в будь-якому випадку, жінка належала до групи ризику виникнення емоційної залежності.

Емоційну залежність як залежність було виявлено під час безпосередньо консультування, коли жінки описували симптоми, що збігалися в усіх, хто проходив консультування. В усіх випадках схема виявлялася простою та передбачуваною, а алгоритм простим та єдиним: чоловік з Італії, Туреччини (південного темпераментального спрямування) через додаток знайомств в онлайні розпочинав комунікацію та перший період комунікації із жінкою створював ілюзію, по-перше, ідеальної особистості себе, а по-друге, ідеальних стосунків.

Жінка поступово звикала до такої форми комунікації та в результаті утворювалися спів залежні стосунки. Відбувалося це емоційне звикання саме за вищезазначених причин, кризи у родині та шлюбі, травми дитинства від емоційного дисконт акту з батьками, або на фоні власних кризових розладів та побутових проблем. Іноземний партнер навіть пропонував реальні зустрічі або приїзд, або переїзд до своєї країни, але отримавши віртуальну насолоду, якої йому було досить за власних причин, він раптово зникав з ефіру. Або робив систематичні зникнення, а потім емоційні появи, що провокувало та спричиняло для жінки ще більшу спів залежність.

Жінка поступово починала проявляти всі ті риси, які проявляє алко-нарко-ігро залежна людина. Вона ставала агресивною, виявляла повну байдужість до власних, навіть улюблених дітей, починала жити «від повідомлення до повідомлення» або «від дзвінка до дзвінка» іноземного партнера, відчуваючи піднесений стан ейфорії, на якому могла зробити все, що завгодно, але при зникненні партнера із ефіру, в неї починалася депресія та елементи психологічної «ломки», як у нарко або алко – залежної людини.

Поступово поведінка жінки ставала девіантною і дане спілкування закінчувалося повною фрустрацією, навіть, у деяких випадках – схильністю та спробами суїциду.

Таким чином було виявлено та констатовано через вище зазначеної кількості респонденток нову форму психологічної залежності – емоційну залежність жінок від віртуального виду між гендерної комунікації. Переважна більшість жінок потребувала термінової психологічної реабілітації після входження у вищеописаний кризовий стан.

На сьогодні є дуже важливим, як надавати увагу до вивчення проблеми психологічної емоційної залежності жінок від віртуального спілкування із представниками іноземних етносів, так і розробити комплексну систему допомоги для такого виду залежності, проводити необхідні профілактичні заходи. Явище емоційної залежності жінок від віртуальної комунікації особливо набуває розповсюдження за часів самоізоляції, пандемії, що призводить до її загострення. Першими у зоні ризику знаходяться жінки із фізіологічними особливостями збудимих тканин нервової системи, тобто ті, що є схильними до залежностей тих чи інших видів. Також у зоні ризику ті жінки, де у сім'ях існують відповідні кризові ситуації та складнощі у комунікації із партнером, чоловіком тощо, але ситуація не має перспектив рішення, неможливо домовитися про зміни у відношенні до комунікації, тому емоційна залежність розвивається, але може бути психологічно протерапевтована за певних умов. Для останніх, ризик полягає у тому, що це може спричинити загострення кризи у стосунках та призводити до руйнування родини. Система допомоги жінкам не має наразі методів профілактики та заходів, які забезпечують жінкам допомогу при даному виді кризи та залежності, що призводить до розвитку емоційної залежності, патології, прогресу хвороби, різкого зниження соціальної відповідальності у даної категорії жінок віком, а також – проблеми із дітьми та стосунків із ними. Розвиток віртуальної сфери комунікацій розваг може стати причиною серйозної соціально-психологічної загрози у нашому суспільстві, якщо взяти до уваги останнє дослідження, яку воно показало. За умови такої кількості емоційно залежних жінок, порушуватиметься психологічна рівновага, як у жінок, так і в усій сім'ї, ілюзія, створена чоловіками із інших країн у віртуальному спілкуванні, що є дійсною загрозою для руйнації навіть міцних сімей, і, яка призводить до моральної деградації суспільства, як наслідку, сімейної кризи та підвищення кількості розлучень, який вже спостерігається у нашій країні досить давно.

Виникає реальна необхідність залучення великої кількості психологів у нашій державі на різні напрямки профілактичної роботи із жінками та чоловіками для терапії причинно-наслідкових зв'язків такої ситуації, та профілактики заради зміцнення і побудови стосунків. Також виникає необхідність створення умов для роботи психологів, які мають розроблювати алгоритми взаємодії із постраждалими жінками від даного виду залежності, розповсюджувати про це інформацію, проводити освітні заходи. На території України, проводити реабілітаційні заходи із жінками або чоловіками, які мають дану проблему у родині, але не знають, де знайти необхідну допомогу для її вирішення.

Перспективою подальших досліджень є продовження проведення комплексних досліджень з метою надання допомоги уразливої категорії емоційно залежних жінок, більш глибокого вивчення стану, причин та методів профілактики такого виду залежності та з метою запобігання утворення залежностей, уникнення кризових суспільно-сімейних явищ, надання підтримки, реабілітації та будь-якої іншої допомоги у ситуації гострої кризової емоційної залежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bondarenko A. F., Fedko S. L. Socio-Cultural Competence of a Present-Day Counselor: Current Prospects and Future Challenges. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*: зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М., 2017. Вип. 21(1). 214 с.
2. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: навчальний посібник. К.: МАУП, 2002. 142 с.
3. Пезешкіян Н. Позитивна сімейна психотерапія. М, 1985. 201 с.
4. Титаренко Т.М. Психологія життєвої кризи. К. : Агропромвидав України, 1998. 348 с.
5. Ivey G. Pure Gold or Therapeutic Alloy? Some Issues Raised By The Conference "Change: Psychoanalytic Perspectives". *Psychology in society (PINS)*. 1998. №. 23.
6. Patterson C. H. Multicultural Counseling: From Diversity to Universality. *Journal of Counseling and Development*. 1996. № 74. P. 227–231.
7. Singha D. Culture and Psychology: Perspective of Cross-Cultural Psychology. *Psychology & Developing Society*. 2002. Vol. 14, № 11. P. 11–25.

REFERENCES

1. Bondarenko, A. F. & Fedko, S. L. (2017). Socio-Cultural Competence of a Present-Day Counselor: Current Prospects and Future Challenges. *Psykholinhvistyka. Psykholinhvistyka. Psycholinguistics: zb. nauk. prats DVNZ «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody*. Pereiaslav-Khmelnytskyi: FOP Dombrovska Ya. M., Vyp. 21 (1) [in Ukrainian].
2. Lovochkina, A.M. (2002). Etnopsykhologhiia: navchalnyi posibnyk. K.: MAUP [in Ukrainian].
3. Pezeshkyian, N. (1985). Pozytyvna simeina psykhoterapiia. M. [in Ukrainian].
4. Tytarenko, T.M. (1998). Psykhologhiia zhyttievoi kryzy. K.: Ahropromvydav Ukrainy [in Ukrainian].
5. Ivey, G. (1998). Pure Gold or Therapeutic Alloy? Some Issues Raised By The Conference "Change: Psychoanalytic Perspectives". *Psychology in society (PINS)*. № 23.
6. Patterson, C.H. (1996). Multicultural Counseling: From Diversity to Universality. *Journal of Counseling and Development*. № 74, 227–231.
7. Singha, D. (2002). Culture and Psychology: Perspective of Cross-Cultural Psychology. *Psychology & Developing Society*. Vol. 14, № 11, 11–25.

Бібліографічний опис для цитування:

Чиркова Т.І. Проблема емоційної залежності сучасних жінок від чатування із іноземними партнерами у стосунках. *Психологічний журнал*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. Вип. 9. С. 66–71.